

در جستجوی معماری ایرانی در هند

سخنران: دکتر مهدی خواجه پیری
گزارش: مهدیه خواجه پیری

ادامه داشت، که اوج آن را می‌توان حمله بابر به هند و فتح این کشور دانست. هرچند مدت اقامت بابر کوتاه بود، اما از آنجا که وارث مردانی هندی‌دوست و هنرپرور بود تحولی جدید در سبک معماری هند به وجود آورد. اگر پراز بناهای عظیم و باشکوهی است که وی با هدف دوباره ساختن این شهر به عنوان پایتخت حکومتش به وجود آورد.

شده است. «قطب‌الدین ایبک» پایه‌گذار سلسله مملوک در شمال هند دهلی را پایتخت خود قرار داد و اولین مسجد به امر وی از سنگ‌ها و ستون‌های معابد ویران شده به نام مسجد قوه‌الاسلام بنا شد. این مسجد به صورت مستطیل‌شکل با سالن‌هایی در چهار طرف و گنبد‌های کوتاه، همراه با مناره‌ای بنا شده که تلفیقی از معماری هندی و ترکستان است. مصالح آن سنگ‌های سرخ هندی بوده و شیارها و تزیینات آن برگرفته از سبک ترکی همراه با آیات حجاری شده به خط کوفی بر زیبایی این بنا بی‌افزوده است. هرچند طرز ساخت این مسجد و مناره معماری رایج در شمال ایران را در ذهن تداعی می‌کند.

۳- پس از مملوک، حکومت‌هایی چون خلجیان، تغلق شاهیان لودیان و بهمنیان هر یک برای مدت نسبتاً طولانی بر شمال و جنوب هند حکومت کردند و آثاری نفیس از معماری خود باقی گذاشتند. که سبک بیشتر مساجد، معابد، پل‌ها و به ندرت کاخ‌ها و عمارت‌هایشان تلفیقی از سبک معماری هندی و ایرانی است. اما تاکنون در زمینه شناخت و بررسی این آثار عظیم، پژوهشی انجام نگرفته است.

معماری اسلامی در هند را می‌توان به سه بخش تقسیم کرد: دهلی و یا سبک سلطنتی، سبک ایالتی مانند جونپور و دکن و سبک معماری دوره مغول که در این میان معماری منطقه دکن دارای سبک متمایز و مستقلی است و تأثیرپذیری بیشتری نسبت به سایر مناطق هند از معماری ایرانی دارد، علت آن نیز مهاجرت ایرانیان به جنوب هند از راه دریاست. سبک معماری ایرانی در معماری مناطق جنوبی کشور هند، در شهرهای گلبرگ، بیدار، گلکنده و بیجاپور قابل شناسایی است، اما تاکنون در زمینه شناخت و بررسی این آثار عظیم، پژوهشی انجام نگرفته است.

نقش معماران و هنرمندان ایرانی در شکل‌گیری بناها در شمال و جنوب هند از قرن نهم آغاز و تا زمان تسلط انگلیس

روابط میان دو ملت بزرگ ایران و هند به دورانی بازمی‌گردد که گروهی از شمال شرق ایران به دره سند مهاجرت کردند. این مهاجرت زمینه‌ساز روابط مختلف سیاسی، تجاری، فرهنگی و اقتصادی شد. تأثیرپذیری هر دو فرهنگ در طول قرن‌های بی‌شمار به وقوع پیوسته که نشانه‌های آن در کتاب‌ها و برسنگ‌نوشته و کتیبه‌ها وجود دارد. این تأثیرات که در شانزدهمین کارگاه نظریه‌های نو توسط دکتر «مهدی خواجه پیری» بررسی شد به سه دوره قابل تقسیم است:

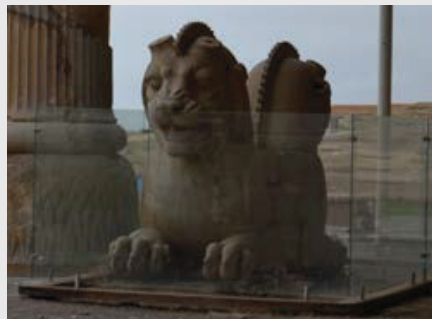
۱- روابط ایران و هند قبل از ظهور اسلام: به نظر بسیاری از محققین، واژه «هند» در اوستا به شکل «هپتا هند» نام برده شده و در متون ودایی از این سرزمین به نام «سپنتاسند» یاد شده است. بنابراین مطابق متون ودایی، هندوستان در میان ایرانیان به هندوستان مشهور بوده است. از نشانه‌های تقلید هندیان در ضرب سکه تا نشانه‌های حجاری بر ستون و سرستون‌ها و اشکال موجود در معابد دوران امپراتوری آشوکا که ساخت آنها از شیوه‌های حجاری هخامنشی در تخت جمشید الهام گرفته تا نقوش حجاری شده بر سرستون سارانات که به دست حجاران چیره‌دست ایرانی و زیر نظر آنها حجاری شده نشان از تأثیر هنر ایرانی در هزاره‌های قبل از ظهور اسلام در معماری هند دارد (تصویر ۱ و ۲).

۲- نقش معماری ایرانی و اسلامی پس از ظهور اسلام در شبه قاره هند: مسلمانان در ابتدا از دو طریق به هند راه پیدا کردند: اعرابی که از جنوب هند وارد این سرزمین شدند و بیشتر بازرگانان و تجاری بودند که در رفت‌وآمدهایی که از قبل از اسلام با هندی‌ها داشتند در فرهنگ و آداب اجتماعی آنها تأثیر گذاشتند و مسلمانان جنوب هند بیشتر به وسیله آنان اسلام را پذیرفتند. گروه دوم مسلمانانی بودند که از شمال و از طریق ایران به هند راه پیدا کردند فرهنگ و ایرانی-اسلامی را در شمال هند رواج دادند. هرچند از قرون اولیه فتوحات مسلمانان که به شیوه معماری ایرانی بنا شده بود اثری باقی نمانده، اما قدیمی‌ترین اثر معماری اسلامی ایران در شمال هند مقبره «شاه یوسف گردیزی» از عارفان بزرگ اواسط قرن ۶ هجری در شهر ملتان است. این ساختمان مستطیل‌شکل بوده، سقف آن مسطح و تمام دیوارهای آن با کاشی و گل و بوت‌های رنگانگ تزیین

تصویر ۲: سرستون شیر دو سر، تخت جمشید، ایران.
مأخذ: www.flickr.com

Pic 2: Perspolice, Lion Capital pillar, Iran.
Source: www.flickr.com

تصویر ۲
Pic2

تصویر ۱
Pic1

The Relations between the two great nations of Iran and India date back to the time when the group of people moved from north east region of Iran to Indus Valley. The exchange of culture and ideas between Iran and India took place through migration and from this point the cultural ,economic ,commercial and political relationships between the two nations begin to grow.

The two cultures influenced each other over many centuries. There have been archaeological discoveries including inscriptions found on stones and coins that confirms Indo-Iranian cultural basis. These influences were investigated in 16th workshop of new theories by “Dr.Mahdi Khajeh piri” can be divided into periods. Indo-Iranian relationship in pre-islamic period.

The word ‘Hindu’ has its origin in Sanskrit literature. In the rig veda, India was referred to as the country of ‘Sapta Sindhu’. The word ‘Sindhu refers to rivers and sea and not merely to the specific river called the Sindhu (Indus), now in Pakistan.

In Vedic sanskrit, according to ancient dictionaries, “sa” was pronounced as “ha”. Thus ‘Sapta Sindhu’ was pronounced as ‘hapta Hindu’. The ancient Persian also referred to India as ‘Hapta Hindu’. That is why scholars came to believe that the word ‘Hindu’ had its origins to Iran.

In terms of architecture the influence from Achaemenid Persia during Ashoka kingdom can be discussed. Under Ashoka carving in stones become widespread. Ashokas freestanding stone pillars crowned by animal capital and inscription were startling innovation.

The technology for such undertaking was brought to India by Persian craftsmen fleeing in face of advancing armies of Alexander the Great (Pic 1, 2).

The column capitals supporting the roofs at Persepolis have similarities, and the “rather cold, hieratic style” of the Sarnath Lion Capital of Ashoka especially shows “obvious

Achaemenid and Sargonid influence.

2. The role of Iranian and Islamic architecture since the advent of Islam in the Indian subcontinent.

The first contact of muslims to India happened in two ways:

I. Islam first arrived in India from the south with Arab traders to coastal Malabar during the 7th century. the Arabs were active as mariners and traders in the Indian Ocean and, had close commercial ties with the rulers of the port cities. The Arab merchants and mariners directed their interest, after the coming of Islam, to not just trade and commerce but also to sharing the message of their new religion Islam with the people they traded with.

II. Second groups were Persians who made their way to India from north Iran and propagated the Islamic-Persian culture in India. Although no traces of Persian conquest which was built in Islamic architectural style remains, But the oldest Persian Islamic monument in North India is Tomb “Shah Yusuf Gardizi” the great mystic of mid -6th century AD, in the city of Multan. It is an oblong building 37 feet long and 32 feet wide. The roof is supported on a semi-circular arch. The ceiling is decorated with mirror work for which Multan has always been famous. The external walls are decorated with glazed tiles of white and blue. Quwwat-ul-Islam Mosque built in 1193 CE by Qutbuddin Aibak, founder of the Mamluk dynasty, was the first mosque to be built in the Indian subcontinent .He ordered the destruction of 27 Hindu and Jain temple to furnish building material for the construction of Delhi s first mosque. It is built of red sandstone and white marble. The mosque has a rectangular plan with halls covered by dome and minaret which is derived from Turkish and Indian style. However the overall architectural style of this mosque reminds dominant architectural style of north Iran.

3. Mamluks(1206-1290) Khalji(1290-1320)

Searching for Persian Architecture in India

Lecturer: Dr. Mahdi Khajeh piri
Report: Mahdieh Khajeh piri

Tughlak (1321-1413) and Lodi Dynasty (1451-1526) in north and Bahmani sultanate (Deccan 1327-1527) in south were muslim rulers each ruled India for a relatively long period and left their influence in the architectural styles of mosques tombs places bridges, etc. Islamic architecture in India can be classified into three sections: Delhi or the imperial style (1191 to 1557 AD); the provincial style, encompassing the surrounding areas like Jaunpur and the Deccan; and the Mughal architecture style (1526 to 1707 AD).

Among these Deccans architecture is marked by its distinct originality and independence of style which was influenced by Persian architecture style due to the migration of Persians to southern India via sea. The Persian style of architecture can be seen in Gulbarga, Bidar, Golkonda and Bijapur. However, so far hardly any research has been conducted that study Persian architectural style in south India.

تصویر ۱ : سرستون شبر . دوره آشوکا-وشالی-بیمهار-هندوستان .
مأخذ : www.flickr.com

Pic 1: Ashoka Lion Pillar, Vaishali, Bihar.
Source: www.flickr.com